

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХОРЕОГРАФІЇ ЗАСОБАМИ НАРОДНО-СЦЕНІЧНОГО ТАНЦЮ ЯК ПРОЦЕС ВСЕБІЧНОГО ВИХОВАННЯ

У статті розглядається проблема всебічного виховання майбутнього вчителя хореографії. Висвітлюються обґрунтовані припущення його впливу на формування творчого потенціалу студента-хореографа в процесі вивчення народно-сценічного танцю. Основна ідея статті полягає у визначенні головної мети, завдань та методів всебічного виховання майбутнього фахівця хореографа.

Ключові слова: *всебічне виховання, студент-хореограф, хореографія, народно-сценічний танець.*

THE FORMING OF CREATIVE POTENTIAL OF FUTURE TEACHER OF CHOREOGRAPHY BY MEANS OF FOLK-STAGE DANCE AS A PROCESS OF COMPREHENSIVE EDUCATION

In the article the problem of comprehensive education of the future teacher of choreography is considered. The reasonable assumptions of its influence on the forming of creative potential student-choreographer in the process of studying of folk-stage dance are highlight. The main idea of the article is to determine the main purpose, tasks and methods of comprehensive education of future specialist of choreography.

The fact that the essential characteristics of folk dance culture are morality, aesthetics, intelligence, hard work and physical perfection suggests that comprehensive education is a holistic basis for their development and improvement. As a process, according to the author, a comprehensive education carried out by social influence, which leads to the forming of personality as the individuality with the qualities that allow to conform the requirements of modern society. And proposed tasks and methods of their realization are intended to make the projected impact on the achievement of the desired result.

The author concludes that the wide scope of opportunities of higher educational institution with the influence of intercultural educational environment in the folk-stage dance classes is able to create a solid foundation for the forming of creative potential of future teacher of choreography.

Key words: *comprehensive education, student-choreographer, choreography, folk-stage dance.*

ФОРМИРОВАНИЕ ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ ХОРЕОГРАФИИ СРЕДСТВАМИ НАРОДНО- СЦЕНИЧЕСКОГО ТАНЦА КАК ПРОЦЕСС ВСЕСТОРОННЕГО ВОСПИТАНИЯ

В статье рассматривается проблема всестороннего воспитания будущего учителя хореографии. Освещаются обоснованные предположения его влияния на формирования творческого потенциала студента-хореографа в процессе изучения народно-сценического танца. Основная идея статьи заключается в определении главной цели, задач и методов всестороннего воспитания будущего специалиста хореографа.

Ключевые слова: всестороннее воспитание, студент-хореограф, хореография, народно-сценический танец.

Постановка проблеми. Демократизація нинішнього суспільства вимагає від майбутніх учителів потужних запасів плюралізму творчих ідей. Впровадження новітніх технологій в навчально-виховний процес студентів-хореографів не може обмежуватись лише низкою педагогічних вимог та правил, які зазвичай зорієнтовані на вирішення шаблонних дидактичних завдань. На шляху підготовки майбутнього педагога-хореографа з новаторським поглядом в майбутнє, вища школа покликана сформувати всебічно розвинену особистість з високим рівнем творчого потенціалу.

Нині вимоги до якості підготовки фахівців-хореографів зростають. В основі якості мається на увазі комплекс професійних і особистісних характеристик набутих у процесі навчання і виховання. Досягнути бажаного результату можливо лише засобами розбудови педагогічного процесу на підґрунті широкого спектру технологій всебічного виховного значення.

Аналіз основних досліджень і публікацій в яких започатковано розв'язання даної проблеми вказує на її актуальність.

В українській педагогічній системі ідея всебічного виховання особистості була обґрунтована Г. Ващенком, М. Драгомановим, О. Духновичем, А. Макаренком, С. Русовою, О. Сухомлинським, К. Ушинським. Важливими є

думки педагогів у тому, що всебічне виховання особистості слід здійснювати на основі народної культури.

У ґрунтовних наукових дослідженнях І. Беха, В. Бутенко, Л. Божович, Л. Виготського, С. Гончаренка, О. Дем'янчука, І. Зязюна, Л. Левчук, О. Леонт'єва, Б. Ліхачова, Л. Масол, С. Мельничука, Н. Миропольської, Г. Падалки, О. Ростовського, С. Рубінштейна, О. Рудницької, О. Савченко, В. Сухомлинського, О. Щолокової та ін. гармонійне, всебічне виховання особистості розглядається через призму мистецтва, як найвпливовішого засобу його здійснення.

Особливості впливу народного танцю на всебічне виховання особистості відображається в працях видатних діячів національного хореографічного мистецтва, зокрема в працях К. Василенка, В. Верховинця, П. Вірського, С. Забрєдовського, П. Ковалю, Т. Ткаченко, Т. Чурпіти, А. Шевчук та ін.

Однак варто відзначити, що проблема всебічного виховання на заняттях народно-сценічного танцю з метою подальшого впливу на процес формування творчого потенціалу майбутнього педагога-хореографа в умовах вищої школи поки що не одержала широкого наукового осмислення та вивчення.

На нашу думку, формування такої особистості пробуджує інтереси соціального розвитку вищої освіти. Адже входження у світовий освітній простір супроводжується істотними змінами в педагогічній теорії та практиці навчально-виховного процесу, необхідною умовою якого є зміна педагогічних орієнтирів у вихованні молоді. Все це вимагає нових підходів до проблеми виховання студента-хореографа, які потребують удосконалення змісту та методів підготовки фахівців у галузі хореографічного мистецтва, залучення їх до збагачення творчого досвіду.

Перспективи всебічного виховання ґрунтуються на принципах модернізації мистецько-педагогічної освітньо-виховної системи (індивідуалізації, гуманізації, гомоцентризму, соціоцентризму), створенні умов для цілісного становлення всебічно вихованого громадянина з високим рівнем творчого потенціалу.

Окремої уваги наразі заслуговує дослідження оптимальних завдань та методів усебічного виховання на засадах навчально-виховного процесу з орієнтацією на підготовку вчителя хореографії з високим рівнем творчого потенціалу.

Мета статті. Визначити мету, напрямки, основні завдання та методи всебічного виховання, сприятливі для процесу формування творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографії на заняттях народно-сценічного танцю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виховання людини можна розглядати як керування становленням або зміною її ціннісних орієнтацій [3, 357]. Ряд науковців, зокрема І. Бех розглядає виховання як діяльність, спрямовану на зміну свідомості, світогляду, психології, ціннісних орієнтацій, знань і способів діяльності особистості, що сприяють її якісному зростанню та вдосконаленню [1, 213]; як цілеспрямоване створення соціальних умов для розвитку особистості, оволодіння сучасною культурою [2, 238].

Відомим класиком української психології Г.С. Костюком зазначається: «Виховання за своєю суттю – це керівництво індивідуальним становленням людської особистості, формуванням її рис і якостей, що відповідають вимогам суспільства, його ідеалам. Виховувати – це проектувати поступове становлення якостей майбутньої особистості і керувати здійсненням накреслених проектів [5, 380].

Тобто виховання – діяльність, спрямована на зміну чи розвиток особистісних якостей особистості, її переконань, цінностей тощо. Як процес, всебічне виховання здійснюється шляхом суспільного впливу, що зумовлює формування особистості як індивідуальності з тими якостями, які дозволяють відповідати вимогам сучасного суспільства.

Одним із стратегічних завдань виховання, як відомо є навчальний процес, який організовується в освітніх установах з метою надання знань, умінь, навичок, спрямованих на розвиток професійного досвіду.

Підготовка фахівців-хореографів – проблема мистецької педагогіки, що розглядається як творчий розвиток особистості в навчальному процесі та реалізується через її виховні аспекти.

Тому, в основі виховного процесу майбутнього вчителя хореографії постає визначення пріоритетних напрямів навчальної діяльності з метою формування творчого потенціалу студента-хореографа на заняттях народно-сценічного танцю. Таким чином, важливою формою навчання і виховання майбутнього фахівця-хореографа виступає народна хореографічна культура, яка ґрунтується на історично обумовленому способі життя народу, його свідомості і самосвідомості.

Сутнісними характеристиками народної танцювальної культури є моральність, естетичність, інтелектуальність, працелюбство та фізична досконалість. Їй властиві перевага внутрішніх мотивів життя, визнання праці однією з головних цінностей життя, соборність суспільного життя, історична пам'ять як здатність відчувати свою приналежність до минулого і свідомість відповідальності за майбутнє.

Сьогодні становлення творчої особистості студента-хореографа необхідно здійснювати виключно на основі цілеспрямованого та чітко організованого виховного процесу.

Враховуючи передовий досвід педагогів-новаторів, вважаємо, що основними напрямками всебічного виховання особистості майбутнього вчителя хореографії, що мають лежати в основі педагогічного процесу для успішного формування творчого потенціалу є моральне, естетичне, трудове, розумове та фізичне виховання.

Головною метою всебічного виховання студента-хореографа виступає гармонійний розвиток, який передбачає повноцінне становлення студента як індивідуальності та полягає у виявленні та розкритті його можливостей, становленні самосвідомості та творчій самореалізації.

Мобілізація творчого потенціалу майбутнього вчителя танцю певним чином залежить від виховання його моральної культури.

Основним критерієм моральної культури студента-хореографа є його реальні вчинки. Це насамперед моральні норми, що утворюються на підґрунті доброзичливих відносин між суб'єктами діяльності, гуманізм і тактовність по відношенню до інших. Саморегуляція моральної поведінки особистості студента-хореографа характеризується самосвідомістю, його бажанням і вмінням оцінювати свої вчинки, підтримувати доброзичливі стосунки з іншими учасниками групи та педагогічного колективу, успішно вирішувати власні проблеми та негаразди, досягати власних життєвих цілей.

Підґрунтям для успішного формування моральної культури майбутнього фахівця є цілісний процес повноцінного розвитку та професійної підготовки у відповідності до моральних вимог становлення гуманізації та демократизації суспільства.

Основними завданнями морального виховання в процесі вивчення теорії і методики народно-сценічного танцю є:

- формування у майбутнього вчителя танцю загальнолюдських і моральних якостей (справедливість, честь, гідність, воля тощо);
- розвиток почуттів (патріотизму, інтернаціоналізму, обов'язку, дружби, співпереживання, симпатії, любові);
- формування переконань (необхідність, доцільність);
- формування навичок поведінки (самостійність, культура спілкування, налаштованість на вчинки).

Виховними орієнтирами процесу формування творчого потенціалу студента-хореографа виступає його естетична культура.

Естетична культура характеризується здатністю особистості до правильного розуміння прекрасного в мистецтві і дійсності, наявністю потреби в прекрасному, в творчості. Вона формується протягом непереривного художньо-естетичного виховання. Будучи метою естетичного виховання, естетична культура має змогу примножуватись та вдосконалюватись в процесі вивчення студентами-хореографами народно-сценічного танцю. Завдання і

зміст естетичного виховання визначаються наявністю естетичних смаків, почуттів, потреб, знань, ідеалів, а також творчих здібностей.

Важливими завданнями естетичного виховання студента-хореографа є:

- формування почуття прекрасного (здатність усвідомлювати та приносити естетичну насолоду і задоволення);
- виховання розуміння природної краси (бачення прекрасного у звичайних явищах чи предметах);
- виховання художнього бачення творів мистецтва (здатність до творчого мислення, уяви, фантазії);
- формування навичок творення прекрасного (креативність, творчість із нічого).

Чільне місце в системі всебічного виховання майбутнього вчителя танцю посідає культура праці. Виховання творчої працелюбної особистості студента-хореографа формується як під впливом соціального середовища ВНЗ, так і в процесі професійного навчання на заняттях народно-сценічного танцю, спрямованого на вироблення відповідних навичок та вмінь професійної майстерності, готовності до досягнення основного та додаткового навчального матеріалу.

В даний час трудове виховання не зводиться і не може зводитися просто до вироблення працьовитості або тільки до передачі певного набору навичок і вмінь. У майбутнього вчителя танцю має бути вироблене тверде переконання, що саме праця є чинною реальністю і однією з головних цінностей життя; саме в праці людина стверджує себе як особистість, досягає поставленої цілі. Трудячись, студент-хореограф змінює самого себе, виношує в собі кращі якості: цілеспрямованість, благородство помислів, потребу в постійному вдосконаленні.

Завдання трудового виховання, поставлені перед майбутнім педагогом-хореографом передбачають:

- психологічну готовність до щоденної трудової діяльності (навчальні заняття вранці та ввечері, на вихідних, багаторазове повторення, травми, біль);

- розуміння необхідності праці (потреба в творчості, в самовдосконаленні, в професійному зростанні);

- повагу до результатів праці (невдача чи протилежність очікуваним результатам не привід залишати справу на півдорозі);

- оволодіння практичною підготовкою (уміннями та навичками) хореографічної діяльності для досягнення бажаного результату.

Невід’ємним напрямом всебічного виховного процесу особистості студента-хореографа виступає розумове виховання. Воно являється цілеспрямованою діяльністю, орієнтованою на розвиток інтелектуальних сил, пізнавальних здібностей, мислення, а також формування на даному підґрунті наукового світогляду та розумової культури.

Розумова культура потребує постійного розвитку і вдосконалення інтелектуальних можливостей студента, а також накопичення значного багажу знань, що є важливою умовою інтелектуальної і активної пізнавальної діяльності майбутнього вчителя хореографії.

Особливим у вихованні розумової культури є оволодіння загальними інтелектуальними знаннями, які набуваються під час вивчення загально розвиваючих дисциплін, і спеціальними знаннями з дисциплін хореографічного циклу.

Завданнями розумового виховання студента в процесі вивчення народно-сценічного танцю є:

- оволодіння знаннями, уміннями і навичками (загальними і спеціальними);

- розвиток інтелектуальних можливостей (швидкість засвоєння нових знань і ефективність використання їх у практичній діяльності, вільне висловлювання, пізнавальний інтерес);

- формування наукового світогляду (теоретичне мислення, вольові якості, пізнавальна активність, знання, переконання);
- оволодіння методами пізнавальної діяльності (дослідження, експеримент, порівняння).

Невід'ємною частиною хореографічної підготовки майбутнього педагога-хореографа є виховання його фізичне виховання, спрямоване на зміцнення здоров'я та загартовування організму, гармонійний розвиток його фізичних можливостей.

Позитивні зміни, що відбуваються в організмі під впливом систематичного виконання тренувальних вправ надають неабиякого результату в процесі становлення майбутнього фахівця. Для забезпечення планомірного вдосконалення функціональних можливостей тіла танцівника, удосконалення його рухових якостей, необхідне обов'язкове фізичне навантаження із поступовим збільшенням його обсягу та інтенсивності. Така позиція сприятиме готовності фізичного стану організму студента-хореографа до здійснення технічно складних танцювальних рухів. А також сприятиме розвитку координації, витримки та розкутості тіла при їх виконанні.

Завдання фізичного виховання студента-хореографа передбачають:

- зміцнення здоров'я і фізичне загартування організму (сила м'язів, витривалість, гнучкість, спритність);
- вдосконалення рухових якостей (швидкість, координація, пластика);
- виховання волі, краси та довершеності рухів.

Враховуючи основну мету та завдання всебічного виховання майбутнього вчителя хореографії доцільно виділити відповідний набір методів педагогічного навчально-виховного впливу на студента-хореографа.

Основними методами впливу на всебічне виховання в процесі навчально-виховного процесу на заняттях народно-сценічного танцю є:

- пояснення;
- наставляння;

- переконування;
- привчання;
- корекція;
- особистий приклад;
- вплив на свідомість студента на основі досвіду провідних педагогів-хореографів;
- контроль;

Очевидно, що виконання поставлених завдань із прямим застосуванням даних методів всебічного виховання в процесі вивчення теорії і методики народно-сценічного танцю здійснюватиме реальний вплив на становлення особистісних характеристик студента-хореографа, його якостей, здібностей, переконань, потреб, мотивів діяльності. Вважаємо, що в результаті всебічного виховання студента-хореографа відбувається активне збагачення його потенційних творчих можливостей.

Взаємозв'язок всіх напрямків всебічного виховання на заняттях народно-сценічного танцю сприяє формуванню фізичної краси та виразності рухів, моральних уявлень, естетичних почуттів, інтелекту, потреб у творчому вдосконаленні. Тобто, всебічне виховання студента-хореографа детермінується актуалізацією тих якостей і властивостей, які ще не виявилися на певній стадії розвитку, але знаходяться в стані готовності і є значно важливими для процесу формування творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографії.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, народно-сценічний танець, як художня форма національної культури, вміщує в собі величезний виховний потенціал, реалізації якого можливо досягнути виконавши ряд завдань в процесі навчально-виховного процесу із цілеспрямованим застосуванням методів впливу на свідомість студента-хореографа для досягнення основної мети.

Всебічне виховання майбутнього вчителя хореографії розвивається на гуманістичних принципах і найбільш відповідає потребам демократичної освіти, яку сьогодні розбудовує Україна.

Широкий простір можливостей вищого педагогічного навчального закладу, під впливом гармонійного виховного середовища на заняттях народно-сценічного танцю, здатний створити надійне підґрунтя для формування творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографії.

Широкоаспектна проблема всебічного виховання майбутнього вчителя хореографії на заняттях народно-сценічного танцю не вичерпується проведеним дослідженням. Подальшого опрацювання потребує проблема застосування методів всебічного виховання в процесі вивчення народно-сценічного танцю як основного засобу формування творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографії.

Список використаної літератури:

1. Бех І.Д. Виховання особистості: Підручник / Іван Дмитрович Бех. – К. : Либідь, 2008. – 848 с.
2. Бех І.Д. Психологічні джерела виховної майстерності: навч. посібник / Іван Дмитрович Бех. – К. : «Академвидав», 2009. – 248с.
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / Семен Устинович Гончаренко – К.: Либідь, 1997.– 374 с.
4. Колногузенко Б.М. Види мистецтва та хореографії / Колногузенко Борис Миколайович Колногузенко. – Х. : ХДАК, 2009. – 140 с.
5. Костюк Г.С. Учебно-воспитательный процесс и психическое развитие личности / Григорий Силович Костюк // Под ред. Л.М. Проколенко; Сост. В.В. Андриевская, Г.А. Балл, А.Т. Губко, Е.В. Проскура. – К. : Рад. шк., 1989. – 608 с.
6. Макаренко А.С. Методика організації виховного процесу / Антон Семенович Макаренко // Твори в 7 т. – К. : Рад. школа, 1954. – Т. 5. – 382 с.
7. Настюков Г.А. Народный танец на самодеятельной сцене / Георгий Андреевич Настюков. – Москва: ПРОФИЗДАТ, 1976. – 64 с.
8. Проблемы и наследия в хореографическом искусстве: Сборник статей / под. ред. В. Уральской. – М.: ГИТИС, 1992. – 169 с.